

JAARVERSLAG 2017

www.tumba.nl

kenniscentrum
discriminatie
en diversiteit

2017 was een roerig jaar, voor de wereld en voor Tûmba. Aan het begin van het jaar moesten we wennen aan de nieuwe Amerikaanse president, waren er Tweede Kamerverkiezingen en een ongekend lange formatie, en aan het einde van het jaar lag het woord 'Dokkum' op ieders lippen. Voor Tûmba werden de gevolgen van het stopzetten van de financiering door de provincie voelbaar. Directeur Brenda Ottjes nam afscheid van ons en maakte daarmee de weg vrij voor een klein, maar financieel sterk bureau. Tûmba doet er alles aan om ondanks het besluit van de provincie ons belangrijke werk door te laten gaan. We laten ons daarbij inspireren door filosofen als Hannah Arendt, Martha Nussbaum, Gloria Wekker en Amartya Sen, en filosofische stromingen zoals Ubuntu. Hun gedachtengoed blijft een belangrijke inspiratiebron voor Tûmba.

Filosofie

Mensen bestaan niet in enkelvoud maar in *meervoud*, aldus Hannah Arendt (1906-1975). We zijn immers onderling allemaal verschillend van aard, opvoeding, cultuur en talenten en juist die verschillen willen we in de politiek-culturele wereld tot uitdrukking brengen. Die wereld ontstaat niet zomaar, maar brengen wij als mensen gemeenschappelijk tot stand. *Niet de Mens, maar mensen bewonen de wereld*, luidt een van Arendts bekende uitspraken.

Het werk van Tûmba gaat over het positief waarderen van diversiteit, het tegengaan van discriminatie en vooroordelen, het stimuleren van respectvol debat en dialoog. Het doel is een sociaal veilige omgeving te creëren voor inwoners van Fryslân, met gelijke kansen en gelijke toegang. Tûmba is een politiek en religieus onafhankelijke non-profit organisatie.

Pluraliteit was voor Arendt een belangrijk politiek principe, omdat zij tijdens de Tweede Wereldoorlog zelf als joodse vrouw aan den lijve moest ervaren wat er met de mensheid gebeurt als deze niet langer veelvoudig en verschillend mag zijn. Hierbij gaat het niet zozeer om *wat* een mens is (het *whatness* in leeftijd, burgerlijke staat, afkomst, seksuele voorkeur, huidskleur, fysieke beperkingen, religie), maar om *wie* je wilt zijn, het *whoness*. Het *wie je bent* in moraal, ontwikkeling, het maken van keuzes, respect, openheid, deelname, meningsvorming en dialoog.

Tûmba plaatst haar activiteiten in een bredere politiek-filosofische context – zoals Arendt, Nussbaum en Sen schetsen – gerelateerd aan de toegang tot mensenrechten, *the right to have rights*. De Afrikaanse filosofie van Ubuntu sluit hier nauw bij aan. ►

Hoe verhoud je je als mens tot anderen en tot de rest van de werkelijkheid? *Mens-zijn is je menselijkheid bevestigen door de menselijkheid van anderen te erkennen, en op grond daarvan menselijke relaties met anderen aangaan*, schrijft de Afrikaanse filosoof Mogobe Ramose.

Kerntaken

- Discriminatie Meldpunt Fryslân meldpunt voor advies en ondersteuning voor alle burgers van Fryslân
- Monitoren van discriminatie in Fryslân in verband met onderzoek en beleid
- Provinciaal kenniscentrum voor discriminatiezaken en diversiteit
- Preventie en educatie; trainingen voor jongeren en professionals
- Projectontwikkeling gericht op een koppeling tussen diversiteit, maatschappelijk engagement, cultuur (kunst)
- Landelijke en Europese kennisontwikkeling met partnerorganisaties en overheid

Deelthema's

- Vluchtelingen
- Moslimdiscriminatie
- Antisemitisme
- Discriminatie op grond van huidskleur en afkomst
- LHBTI (homo-transgender-emancipatie)
- Gender
- Toegankelijkheid in verband met fysieke beperkingen
- Arbeidsmarkt en discriminatie (inclusief gelijke toegang tot stageplaatsen)
- Sociale veiligheid in het onderwijs, buurt & wijk en sport

Samenwerking

De samenwerking met scholen is intensief en richt zich op het bevorderen van een sociaal veilig klimaat. Ontmoeting en kennis staan centraal. Ieders inbreng is van belang. Ook als jongeren intolerant zijn of vragen stellen bij migratie willen we die meningen horen, want *de wereld wordt pas menselijk als ze onderwerp van gesprek is* (Hannah Arendt). Het spel *Wie van de 3, The Class of All Together* en *De Talkshow* zijn in 2017 veel gevraagd door docenten. In de vraag van scholen springen de thema's LHBTI-emancipatie en vluchtelingen eruit, we zien een groeiende behoefte van docenten aan workshops van Tûmba

(op deelthema in samenwerking met COC Friesland). Ook doen scholen beroep op Tûmba voor het verzorgen van workshops identiteit. Alle workshops worden op maat gesneden.

Andere samenwerkingsprojecten in 2017 waren: de Provinciale 4 Mei Herdenking, Regionaal Discriminatie Overleg met Politie en het Openbaar Ministerie, landelijke samenwerking met andere anti-discriminatievoorzieningen, het Regenboogproject van de gemeente Leeuwarden en Súdwest-Fryslân op het gebied van homo-transgender-emancipatie, diverse basis- en middelbare scholen en NHL Stenden Leeuwarden en CMO STAMM Groningen.

Er waren zo'n veertig vrijwilligers voor Tûmba actief in diverse projecten. Ook de receptie werd bemensd en conciërgetaken werden verricht door vrijwilligers.

Financiers

De belangrijkste financiers van Tûmba zijn de Friese gemeenten. Zij ontvangen voor de uitvoering van de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorziening een financiële vergoeding van de Rijksoverheid. Voor preventie en educatie is met name de gemeente Leeuwarden van belang. Daarnaast wordt het budget aangevuld met inkomsten vanuit fondsen, gemeenten, donateurs, kerken en opdrachten voor bedrijven en instellingen.

Medewerkers, vrijwilligers en stagiairs verdienen een groot compliment voor hun betrokken inzet voor Tûmba. We bedanken onze samenwerkingspartners en opdrachtgevers voor de gezamenlijke projecten en activiteiten.

Mirka Antolovic, directeur
Leeuwarden, maart 2018

Namens het bestuur:
Naima Zoundri, voorzitter
Willemijn Kuper, secretaris
Sander Penninga, penningmeester
Hans den Dulk, bestuurslid

DISCRIMINATIE MELDPUNT

In 2017 werden in totaal 180 dossiers over discriminatiemeldingen (exclusief politiecijfers) aangelegd door het Discriminatie Meldpunt. Deze meldingen worden geregistreerd en behandeld volgens landelijke protocollen van de brancheorganisatie Landelijke Vereniging tegen Discriminatie. Melders ontvingen advies, zijn juridisch bijgestaan bij procedures en vonden een luisterend oor. Ze werden professioneel ondersteund in procedures.

Er is een lichte daling in het aantal meldingen van discriminatie vergeleken met 2016.

Bij discriminatie gaat het om discriminatiegronden zoals huidskleur, religie, lichamelijke beperking, afkomst, nationaliteit, verblijfsstatus, Friese taal, seksuele gerichtheid, geslacht, leeftijd, politieke gezindheid, levensovertuiging, arbeidscontract en arbeidsduur. Dit noemen we de 'wettelijke gronden'. Discriminatie op deze gronden is in een aantal situaties wettelijk verboden. Men meldt ook discriminatie op 'niet wettelijke gronden'. Hier gaat het bijvoorbeeld om inkomenspositie, overgewicht of het missen van een vaste woon- of verblijfplaats.

Afkomst en huidskleur vormen al jaren de discriminatiegrond waarover het meest gemeld wordt. Ook discriminatie op de arbeidsmarkt en in buurt & wijk wordt vaak gemeld. In 2016 steeg het aantal meldingen over arbeidsmarkt met 10 procent. Dat is logisch, want op het werk en in de woonomgeving is het moeilijk om 'met een boog om het probleem heen te lopen'. Bij discriminerende opmerkingen op straat of in het uitgaansleven halen mensen vaker hun schouders op, ook al komt het wel binnen en heeft het een negatief sociaal-emotioneel effect. Op het werk, bij het zoeken van een stageplaats of baan, of thuis in je eigen buurt, lukt het daarentegen niet meer om de discriminatie-ervaring emotioneel op afstand te houden.

Tûmba voert voor alle Friese gemeenten de Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen uit. Tûmba is een antidiscriminatievoorziening, een ADV. Bij de uitvoering wordt de Wet en het bijbehorende besluit van de Minister gehanteerd. Conform de Aanwijzing Discriminatie van het College van Procureurs-Generaal werkt Tûmba samen met de Politie, eenheid Noord Nederland, en het Openbaar Ministerie. Ook LHBTI-belangenorganisatie COC Friesland neemt hieraan deel.

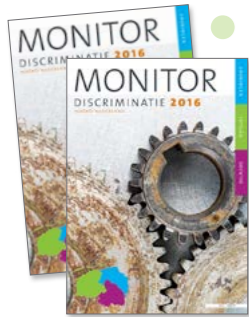
Op landelijk niveau werkt Tûmba intensief samen met andere antidiscriminatievoorzieningen (ADV's oftewel Discriminatie Meldpunten). Hierbij ligt de focus op eenduidige behandeling en registratie van de meldingen en kwaliteitsbewaking. Ook vindt via deze landelijke samenwerking afstemming plaats met de Ministeries om vorm te geven aan beleid tegen discriminatie. Over dit beleid en resultaten informeert het Ministerie van BZK regelmatig de Tweede Kamer in een Nationaal Actieprogramma tegen Discriminatie (het meest recente actieprogramma is op 22 januari 2016 naar de Tweede Kamer gestuurd en is vindbaar op internet. In maart 2017 stuurde de minister een voortgangsrapportage over het Nationaal

Actieprogramma naar de Tweede Kamer, met name over de aanpak van arbeidsdiscriminatie). De landelijke overheid gaf ook in 2017 een vervolg aan de publiciteitscampagne *Zet een streep door discriminatie*. Dit jaar was er speciaal aandacht voor discriminatie en voetbal. Bij deze campagne werd gebruik gemaakt van tv-spotjes en een toolkit. De website discriminatie.nl, eigendom van de gezamenlijke ADV's, wordt door de overheid ingezet voor de campagne.

Tûmba nam in 2017 deel aan het project *Stage als Springplank voor iedereen*, ontwikkeld door CMO STAMM Groningen en het Meldpunt Discriminatie Drenthe. Doel van het project is de ontwikkeling van een aanpak om discriminatie van mbo-studenten met een hoofddoek op de stagemarkt in Noord-Nederland te verminderen.

Naast samenwerking met landelijke en gemeentelijke overheden, Politie, Openbaar Ministerie en COC Friesland, vond afstemming plaats met het College voor de Rechten van de Mens. Bij het behandelen van discriminatiemeldingen werd contact gezocht met een breed scala aan netwerkpartners in zorg, onderwijs en welzijn. Vaak komen educatie- en preventieactiviteiten (zie elders in dit jaarverslag) direct voort uit discriminatiemeldingen van burgers.

MONITOR DISCRIMINATIE

over de jaarcijfers verwijzen we naar deze publicatie.

Tûmba publiceerde op 18 mei de jaarcijfers discriminatie in de vorm van een Monitor die zowel digitaal als op papier beschikbaar is. Net als de twee voorgaande jaren werden de cijfers over 2017 gepubliceerd in de *Monitor Discriminatie 2017 Noord-Nederland*. Voor informatie

Op landelijk niveau verschenen jaarlijks diverse rapportages over discriminatie, zoals van Discriminatie Meldpunten, Politie en Openbaar Ministerie, het College voor de Rechten van de Mens, het Centraal Bureau Statistiek, het Sociaal Cultureel Planbureau, het Verwey-Jonker Instituut, de Anne Frank Stichting, het CIDI en rapporten over internetdiscriminatie van stichting MiND. In samenwerking met een aantal organisaties en Ministeries is besloten hier meer eenheid in aan te brengen. Dit jaar publiceerden de gezamenlijke Discriminatie Meldpunten (de LVtD, de brancheorganisatie van anti-discrimatievoorzieningen) samen met het MDI, MiND, het College voor de Rechten van de Mens en de Nationale Politie één rapport over discriminatie: *Discriminatiecijfers in 2016*.

Ook op regionaal niveau zullen meer rapportages gezamenlijk gepubliceerd worden. De voorzet die Tûmba in 2017 al deed door samen met de meldpunten in Groningen en Drenthe één monitor te publiceren ligt geheel in die lijn. Onder het landelijke multi-agency rapport *Discriminatiecijfers 2017* zullen per politie-eenheid regionale rapportages verschijnen. In onze regio is dat de *Monitor Discriminatie 2017 Noord-Nederland*.

De gemeentelijke rapportages die voorheen gebundeld werden in een CBS-notitie komen daarmee te vervallen. De gemeenten zijn hiervan zowel door het Ministerie van BZK, als door Tûmba op de hoogte gebracht. Door het bundelen van meerdere databronnen zal de verschijningsdatum van de Monitor voortaan wel wat later in het jaar vallen, waarbij gekoerst wordt op publicatie gelijktijdig met het landelijk rapport.

Mens-zijn is je menselijkheid bevestigen door de menselijkheid van anderen te erkennen, en op grond daarvan menselijke relaties met anderen aangaan...

**Mogobe Ramose, Zuid-Afrikaans filosoof
(1950-)**

PREVENTIE: BEAUTIFUL PEOPLE

In 2017 verzorgde voorlichter en educatief medewerker Arnold Helmantel een groot en divers aantal workshops, trainingen en lezingen. Tumba biedt een breed scala aan educatieve werkvormen, met als doel het voorkomen van discriminatie en pesten: *De makelaar en de clown*, *Wie van de drie* (zie ook: *Koplopers LHBT-emancipatie*), *40 dagen niet schelden*, *De talkshow*, *Speeddate*, *The Class of All Together* en trainingen en workshops die aangepast kunnen worden aan een specifieke situatie of vraag.

Op het Nordwin College in Leeuwarden werd op 9 maart tweemaal *Speeddate: Iedereen is van de wereld* gespeeld. In deze werkvorm hebben studenten korte ontmoetingen met mensen die 'anders' zijn (en dan helemaal niet anders blijken te zijn). Deze workshop werd vijfmaal op 9 februari, vijfmaal op 16 februari, viermaal op 2 november en in totaal twaalfmaal op 22 en 23 november en op 14 december op het Lauwers/Singelland College in Surhuisterveen uitgevoerd.

Op 24 mei gingen leerlingen van OBS De Triade in Wolvega *40 dagen niet schelden* aan. Na ruim vijf weken opletten op eigen taalgebruik en dat in hun omgeving (medeleerlingen, docenten, ouders) werd de uitdaging op 17 juli afgesloten. Wethouder Frans Kloosterman van Weststellingwerf reikte op die dag de certificaten uit aan de leerlingen.

The Class of All Together, bijzondere ontmoetingen waarin een vluchteling haar of zijn verhaal vertelt en studenten vragen mogen stellen, vond plaats op 2 en 3 februari op het Bogerman College in Balk (5 workshops), twee keer op 9 maart op het Nordwin College in Leeuwarden, op 21 maart op het Singelland College in Surhuisterveen, op 20 april een keer op de Friese Poort in Leeuwarden en twee keer op de Friese Poort in Dokkum, een dag later drie workshops op de Friese Poort in Leeuwarden. Op 4 mei was er een speciale workshop op de Friese Poort in Sneek, met Duitse studenten als gasten. Op 10 juni, tijdens de Bonifatiusdagen, waren er twee workshops in de Doopsgezinde kerk in Dokkum, en op 10 juli twee en op 12 juli drie workshops op het Stellingwerf College in Oosterwolde. Op 19 juli peddelden Arnold Helmantel, Liya Nuguse en Tesfit Teklemariam onder de noemer *The Canoe of All Together*, een spin-off van *The Class of All Together*, door de grachten van Leeuwarden.

De workshop *De Talkshow*, waarin iemand een persoonlijk verhaal vertelt over een bijzondere ervaring, vond op 9 maart plaats op het Nordwin College in Leeuwarden en op 22 maart op de Friese Poort in Dokkum en op de Friese Poort in Leeuwarden

Speeddate, waarin leerlingen of studenten in korte tijd kennismaken met een migrant, werd op 15 november drie keer, op 22 november drie keer en op 29 november nogmaals drie keer gegeven op het Singelland College in Surhuisterveen.

Op 22 maart werd in de Doopsgezinde kerk in Leeuwarden *De makelaar en de clown* gegeven. Op 23 september was Arnold Helmantel met Youssef Al Ali met *De makelaar en de clown* op het Lindefestival in Wolvega.

Op 1 maart hadden studenten van Stenden in Leeuwarden een gesprek met een melder over discriminatie-ervaringen. Op 29 maart was er voor Support Fryslân een workshop over pesten en op 30 maart op het Bornego College in Joure een workshop over vooroordelen. Op het Nordwin College in Buitenpost waren op 5 en 6 april in totaal vier workshops over racisme. Een workshop interculturele communicatie werd op 30 mei op de NHL in Leeuwarden gegeven. Op 27 september was er op het Friesland College in Leeuwarden een workshop over vooroordelen en op 8 november twee workshops over pesten op de Friese Poort in Sneek. Op 30 november verzorgde Mirka Antolovic een workshop over vooroordelen en Zwarte Piet voor de Lions-afdeling Leeuwarden.

Naast *Wie van de drie* (WVDD) die verzorgd werd binnen het project LHBT Regenboogsteden in de gemeenten Leeuwarden en Súdwest Fryslân, werd er op de Friese Poort in Heerenveen op 1 juni tweemaal een workshop gegeven. ▶

PREVENTIE: BEAUTIFUL PEOPLE

Voor de gemeente Leeuwarden verzorgde Tûmba 13 workshops en voor de gemeente Leeuwarderadeel 2 workshops tijdens de bijeenkomsten voor de Participatieverklaring. Iedere gemeente in Nederland moet nieuwkomers een participatieverklaring laten tekenen. Doel van deze verklaring is om mensen die zich in Nederland willen vestigen te wijzen op hun rechten en plichten en de kernwaarden die we in Nederland belangrijk vinden. Bijvoorbeeld vrijheid van meningsuiting, solidariteit, voorkomen van discriminatie en vrijheid van godsdienst.

Educatief medewerker Arnold Helmantel leidde op 9 en 23 januari, 6 en 20 februari, 13 en 27 maart, 24 april, 15 en 22 mei, 19 juni, en 13 en 20 november workshops voor de gemeente Leeuwarden. Voor de gemeente Leeuwarderadeel deed hij dat op 18 april en 16 mei.

Arnold was ook buiten de provincie actief. Op 18 mei was er op ROC Friese Poort in Urk een workshop *The Class of All Together*.

De medewerkers van Tûmba kregen op 10 oktober en op 1 december van Hanneke Felten van Movisie in het kantoor van Tûmba een training over de effectiviteit van voorlichting.

In het jaar 2017

- 95 workshops *Beautiful People*, waaronder de werkvormen zoals hierboven benoemd
- 13 workshops *Beautiful People* in de gemeente Leeuwarden (exclusief *Wie van de Drie*)
- 13 workshops *Participatieverklaring* in de gemeente Leeuwarden
- 2 workshops *Participatieverklaring* in de gemeente Leeuwarderadeel
- 1 project *40 dagen niet schelden*

Menselijk is de wereld niet omdat ze door mensen vervaardigd is, maar ze wordt pas menselijk als ze onderwerp van gesprek is.

**Hannah Arendt, Duits-Amerikaans filosoof
(1906-1975)**

HERDENKING WO2

Tûmba maakt deel uit van het bestuur van de Stichting Provinciale Herdenking 4 Mei. Deze stichting organiseert jaarlijks de provinciale herdenking, live uitgezonden op de televisie door Omrop Fryslân, in De Prinsentuin in Leeuwarden.

Educatief medewerker Arnold Helmantel begeleidde rond 4 mei een groep Duitse studenten die te gast waren in de Friese hoofdstad. Op 4 mei waren zij te gast op ROC Friese Poort in Sneek tijdens een speciale *The Class of All Together*. Verder kwam Tûmba-directeur Brenda Ottjes aan het woord in *de Leeuwarder Courant* over waarom vluchtelingen ook bij de Provinciale herdenking werden betrokken: 'Wij maken een duidelijk onderscheid tussen het voorprogramma en de herdenking - de twee minuten stilte, de kranslegging en het defilé. Wij volgen de landelijke koers. Wij verbreden de herdenking niet.'

Bij de herdenking sprak de Eritrese vluchteling en tolk Ayal Gebretekle over haar vlucht naar vrijheid en haar rol als tolk in Nederland voor andere vluchtelingen. Het wekte de indruk dat de provincie stilstaat bij meer dan alleen oorlogsslachtoffers.

POSITIEF DIVERSITEITSMOMENT

Ambassadeurs voor diversiteit noemt wethouder Andries Ekhart van Leeuwarden die **ondernemers die zich inzetten voor meer diversiteit** op de werkvloer. In 2017 ging het Mensenrechteninsigne naar Brownies&downieS en T.A.S. (Tekst, Advies en Support). 'Laat mensen zelfstandig werken, in hun kracht zetten en je krijgt er geweldig veel voor terug,' zegt Robin Alkema van Brownies&downieS Leeuwarden. 'Dat is zo mooi in dit werk. Onze medewerkers zijn puur en eerlijk. Het is hard werken en als er veel klanten zijn geeft dat wel eens stress bij ons. Onze kanjers voelen dat goed aan en op zo'n moment krijg je spontaan een knuffel van een van hen. Er wordt ook veel gelachen.' Bij het restaurant dat Robin samen met zijn moeder en vader runt werken **elf kanjers met een verstandelijke beperking**. Het restaurant biedt hen de mogelijkheid om in een professionele en gastvrije horeca-onderneming ervaring op te doen. Xavière Kolk (omslagfoto), samen met haar man eigenaar van T.A.S. - Tekst Advies en Support, heeft als uitgangspunt: *mensen helpen hun problemen op te lossen, zodat ze zelf de regie over hun leven weer kunnen oppakken*. De laatste jaren heeft T.A.S. **bewust gekozen voor hulp aan migranten en vluchtelingen**. Zij hebben problemen die volledig uit het zicht verdwijnen in de Nederlandse samenleving. Dat komt door problemen met de taal, schaamte, het willen oplossen in eigen kring, maar ook de onwil bij andere instellingen om dit te signaleren. Nederland is niet een kleine witte samenleving, maar heel divers. Dat hoor je in je werk ook uit te stralen. Terwijl ik zie dat diversiteit steeds meer naar de achtergrond verdwijnt.' In *de Huis aan Huis* (Leeuwarden e.o.) verscheen een paginagroot interview met de beide winnaars.

KOSTEN 2017

Bedragen x € 1000

	Uren Personeel	Kosten Personeel	Kosten* Organisatie	Kosten** Organisatie	Kosten Activiteit	Kosten Totaal
1 Discriminatie Meldpunt WGA	2599	138,07	15,75	20,50	44,22	218,53
2 Monitoren Discriminatie WGA	215	11,42	1,30	1,70	3,66	18,08
3 Provincie Transitie	1145	60,83	6,94	9,03	19,48	96,28
4 Preventie scholen	465	24,70	2,82	3,67	7,91	39,10
5 Preventie/Beautiful people Leeuwarden	269	14,29	1,63	2,12	4,58	22,62
6 Positief diversiteitsmoment Leeuwarden	45	2,39	0,27	0,35	0,77	3,78
7 Regenboogsteden LHBTI Leeuwarden & SWF***	483	25,66	2,93	3,81	8,22	40,61
8 Participatie Leeuwarden	129	6,85	0,78	1,02	-	8,65
Afschrijvingen	-	-	-	4,09	-	4,09
Totaal	5350	284,21	32,42	46,29	88,83	451,74

WGA: Wet Gemeentelijke Antidiscriminatievoorzieningen
Deze verantwoording correspondeert met de
accountant-gecontroleerde Jaarrekening 2017.

*Kosten huisvesting, energie, verzekering, schoonmaak

**Kosten ict, accountant en overig organisatie

***Gemeente Súdwest-Fryslân

INKOMSTEN 2017

VERANTWOORDING

Bedragen x € 1000

	WGA Friese Gemeenten	Provincie	Gemeente Leeuwarden	Gemeente SWF	Gemeenten divers	Opdrachten fondsen ed	Inkomsten Totaal
1 Discriminatie Meldpunt WGA	219,91	-	-	-	-	-	219,91
2 Monitoren Discriminatie WGA	17,52	-	-	-	-	-	17,52
3 Provincie Transitie	-	115,00	-	-	-	-	115,00
4 Preventie scholen	-	-	-	-	6,59	-	6,59
5 Preventie/Beautiful people Leeuwarden	-	-	28,18	-	-	-	28,18
6 Positief diversiteitsmoment Leeuwarden	-	-	4,06	-	-	-	4,06
7 Regenboogsteden LHBTI Leeuwarden & SWF***	-	-	22,99	15,10	-	-	38,09
8 Participatie Leeuwarden	-	-	9,18	-	1,67	-	10,85
Opbrengst divers	-	-	-	-	-	19,80	19,80
Totaal	237,43	115,00	64,41	15,10	8,26	19,80	460,00

Resultaat >

> > > > > > **8,26**

REGENBOOGSTEDEN LHBТ-EMANCIPATIE

LHBT staat voor emancipatie van lesbische, homo-seksuele, biseksuele en transgender-mensen. In samenwerking met het COC Friesland, de gemeente Leeuwarden en de gemeente Súdwest-Fryslân werkte Tûmba ook in 2017 aan het bevorderen van een veilig leefklimaat en veilige scholen. De gemeente Leeuwarden zette, aanvullend op het Regenboogproject van het Ministerie, ook in 2017 extra in op educatie en seksuele diversiteit.

Het spel *Wie van de Drie* blijft zeer populair. COC Friesland en Tûmba merken op basis van de opgedane ervaring en reacties dat het spel effectief is. Die effectiviteit betreft niet alleen het vergroten van het gevoel van veiligheid op scholen, maar ook in bijvoorbeeld zorginstellingen. Het gaat hier in eerste plaats om het gevoel van veiligheid van leerlingen en bewoners die tot de LHBT-doelgroep behoren. Het creëert een inclusief school- en woonklimaat, waarin alle leerlingen en bewoners geaccepteerd worden. Iedereen ervaart immers dat niemand 'anders' is, dat iedereen op eigen unieke manier mag zijn wie zij/hij is. Acceptatie is een basisvoorwaarde om talenten te laten groeien, het is essentieel voor de ontwikkeling. Acceptatie is ook van

wezenlijk belang voor ouderen die, nadat ze op jongere leeftijd 'uit de kast' zijn gekomen, in een zorgcentrum hun seksuele voorkeur vaak opnieuw moeten verbergen. Met *Wie van de Drie* wil Tûmba het LHBT-thema uit de sfeer van 'otherness', 'anders-zijn', halen. Acceptatie is ook van wezenlijk belang voor ouderen die, nadat ze op jongere leeftijd 'uit de kast' zijn gekomen, in een zorgcentrum hun seksuele voorkeur vaak opnieuw moeten verbergen. Met *Wie van de Drie* wil Tûmba het LHBTI-thema uit de sfeer van 'otherness', 'anders-zijn', halen.

Dat het woord 'homo' als scheldwoord wordt gebruikt blijkt op alle scholen die bezocht zijn. Het gebruik van dit woord creëert grote onveiligheid voor de pubers die worstelen met seksuele identiteit, groepsnormen en erbij willen horen. Bewustwording, waardoor het gebruik van dit woord als scheldwoord afneemt, helpt de veiligheid te vergroten. Een school kan dit scheldwoord uitbannen. Dat vraagt commitment en consequente inzet.

Een groot aantal scholen en organisaties in Fryslân heeft actief deelgenomen aan het project: Nordwin College, locatie Leeuwarden; OSG Sevenwolden in Grou; NHL Leeuwarden; ROC Friese Poort, locatie Sneek; Bogerman College, locatie Koudum; Christelijk Gymnasium Beyers Naudé in Leeuwarden; Piter Jelles; Stedelijk Gymnasium Piter Jelles in Leeuwarden ABS Leeuwarder Schoolvereniging; OBS De Finne in Warten. Een dertigtal vrijwilligers, homo- en heteroseksueel, werken mee aan dit project en willen zich blijvend inzetten voor het werk van beide organisaties.

Op de Internationale Dag tegen Homofobie, Bifobie en Transfobie op 16 mei organiseerde The Melting Pot – de LHBT+ vriendengemeenschap vanuit NHL en Stenden – in samenwerking met Tûmba en COC Friesland een politiek café met lokale politici. Thema: LHBT-beleid. Op Coming Out Day op 11 oktober werd de Regenboogvlag op de Oldehove in Leeuwarden en voor het stadhuis in Sneek gehesen.

Ook op 11 oktober organiseerde Tûmba in samenwerking met COC Friesland, NHL en Stenden het symposium *Help! Een hetero in de klas...* Deze conferentie over professionaliteit, seksuele- en genderdiversiteit, richtte zich op docenten die lesgeven aan NHL Stenden, overige professionals in het werkveld en geïnteresseerde studenten. De conferentie was uitverkocht. Er waren workshops van onder andere Mounir Samuel, politicoloog, Midden-Oostencorrespondent en publicist, bekend van o.a. de Groene Amsterdammer en Tofik Dibi, ex-politicus bij Groen-Links en schrijver van het boek *Djinn*. Ook werd voor het eerst in Fryslân de theatervoorstelling *Homonologen* opgevoerd.

Op 20 november werd deze voorstelling voor het eerst op een middelbare school in de provincie gegeven, op ROC Friese Poort in Sneek. *Homonologen* is een prikkelende, verfrissende en intieme theatervoorstelling in het klaslokaal gespeeld door zes jonge acteurs, over jong en verliefd zijn. De voorstelling geeft op een ongedwongen manier antwoord op vragen als: ▶

Wanneer weet je dat je verliefd bent? Wat als hij niet op meisjes valt? Wat als ze aan me zien dat ik homo of lesbi ben? Wat als ik het gewoon allemaal nog niet weet? *Homonologen* laat zien dat liefde niet zo voorspelbaar is als we wel eens zouden willen. *Homonologen* bundelt verhalen van allerlei soorten mensen: hetero, bi, homo, lesbo, stoer, lief, scholier, student, mentor, vader, dominee, zus en buurjongen. Zes jonge spelers vertellen deze verhalen over homoseksualiteit, omlijst door muziek, in het klaslokaal.

Middels bovenstaande resultaten is gewerkt aan de doelen van dit project:

- Mensen die homoseksueel zijn, met name jongeren, groeien op in een tolerante omgeving, zij kunnen zichzelf zijn zonder direct of indirect uitgescholden te worden; zij voelen zich veilig.
- Friese scholen voor voortgezet onderwijs en ROC's nemen kennis van het project voor LHBT-tolerantie en zetten zich in om gebruik van het woord 'homo' als scheldwoord uit te bannen. Ze streven naar een veilige school.
- Er is een pool van vrijwilligers, op basis van seksuele en culturele diversiteit. Deze vrijwilligers zetten zich in voor LHBT-emanicipatie, onder andere bij het spelen van het voorlichtingsspel *Wie van de Drie*.
- Bij de politie is extra aandacht voor de aanpak van LHBT-discriminatie.
- Leerlingen hebben meer kennis van mensenrechten en diversiteit.

De gemeente Leeuwarden en de gemeente Súdwest-Fryslân investeerden vanuit de regenbooggelden van het Ministerie van OCW.

In het jaar 2017

- *Wie van de Drie*-workshops in Leeuwarden
- *Wie van de Drie*-workshops in Súdwest-Fryslân
- *Wie van de Drie*-workshops in overige Friese gemeenten
- Voorstelling *Homonologen* in Súdwest-Fryslân
- Het trainen en begeleiden van dertig jongeren die als vrijwilliger het spel spelen en deelnemen aan het nagesprek met de leerlingen
- Deelname aan overleg met de Politie, het Openbaar Ministerie en COC Friesland
- Inhoudelijk overleg met de portefeuillehoudende gemeentebtenaren van Leeuwarden en Súdwest-Fryslân
- Op Coming Out Day de regenboogvlag hissen op verschillende locaties met wethouders van de twee gemeenten
- Conferentie *Help! Een hetero in de klas...* over professionaliteit, seksuele en genderdiversiteit, op NHL Stenden in Leeuwarden

In 2017 trad Tûmba toe tot de Vereniging Microgalerie, een collectief van bewoners en instellingen op en rondom de Eewal in Leeuwarden. In de ramen van hun huizen en gebouwen tonen zij hedendaagse kunst en maatschappelijk relevante projecten. De eerste samenwerking tussen Tûmba en de vereniging was het Manta-project. Manta betekent in de taal van Eritrea 'tweeling'. In dit project waren acht Eritrese nieuwkomers gekoppeld aan acht Leeuwarder maatjes. Samen maakten zij, op basis van hun belangstelling, een voorwerp, zoals bijvoorbeeld foto's, kleding of een tafeltje.

In 2017 was Tûmba naast het uitvoeren van de kerntaken betrokken bij een aantal andere activiteiten. Tevens publiceerde Tûmba een aantal opiniërende artikelen in provinciale en nationale media.

Begin februari was er in de media aandacht voor de brandbrief die het Nordwin College had geschreven naar aanleiding van de bezuinigingen op de financiering van Tûmba. Het College van Bestuur van Nordwin stelde dat door deze bezuinigingen lessen over culturele en seksuele diversiteit, verzorgd door Tûmba, in gevaar komen.

Op 13 juni vond de opening van het project plaats op de stoep voor het Tûmba-kantoor. Het project kreeg veel media-aandacht. *De Leeuwarder Courant* publiceerde op 13 juni twee pagina's over de Eritrees-Nederlandse tweelingen. De zeven artikelen in de zomerserie in *de Leeuwarder Huis aan Huis* gingen over het project.

Tûmba participeerde in ook in 2017 in het Filosofie Café Fryslân. Dit Filosofie Café organiseerde bijeenkomsten in Tresoar met onder meer sprekers als Gooitsen Eenling, Bert Keizer en Marjan Slob. ►

Op 19 april werd bekendgemaakt dat Tûmba de Bresprijs krijgt. We kregen de prijs, die eens per twee jaar wordt uitgereikt, voor het project *The Class of All Together*. Een organisatie die op maatschappelijk en sociaal vlak veel betekent voor de stad komt in aanmerking voor de prijs.

Op 14 september bezocht een delegatie uit Dordrecht, Zuid-Afrika, die vanwege de stedenband met Dordrecht in Nederland was, het kantoor van Tûmba. Het bezoek aan Tûmba was op initiatief van Commissaris van de Koning Arno Brok, die voor zijn huidige functie burgemeester van Dordrecht was, tot stand gekomen. Het werd een zeer plezierige en informatieve bijeenkomst.

Artikelen geschreven door Tûmba of interviews met Tûmba in de papieren media:

- Op 21 maart verscheen er in *de Leeuwarder Courant* een *Te Gast* over gelijke kansen voor iedereen en het tegengaan van discriminatie, naar aanleiding van de Tweede Kamerverkiezingen. de gebeurtenissen in de Oudejaarsnacht in Keulen, met als onderwerp seksueel geweld.
- *De Woudklank*, huis-aan-huiskrant in gemeente Opsterland, publiceerde op 12 april een portret van Arnold Helmantel, met als kop *Wat meer begrip hebben*.

- Op 1 augustus verscheen er in dagblad *Trouw* een opinieartikel van Jens van Tricht (directeur Emancipator) en Hanneke Felten (onderzoeker Movisie) over de Sire-campagne over jongens. *Sire zet jongens op fout spoor*, staat boven het artikel, dat mede door Tûmba werd ondertekend.
- In *de Leeuwarder Courant* van 22 augustus een *Te Gast*-opinieartikel van Brenda Ottjes over 'gender en diversiteit: *De wereld is veel diverser dan alleen hetero, homo, vrouw, man, vrouwelijk en mannelijk*.
- Op 24 september werd de nieuwe directeur, Mirka Antolovic, geïnterviewd door Omrop Fryslân.
- Een groot interview met Mirka als nieuwe directeur verscheen in *de Leeuwarder Courant* van 4 november.
- Een *Te Gast* over *Zwarte Piet en tradities die niet in beton zijn gegoten* verscheen in *de Leeuwarder Courant* van 21 november.
- *De Leeuwarder Courant* besteedde op 18 november in de rubriek *Logostiek* aandacht aan het nieuwe Tûmba-logo.
- Op 26 november kwam Mirka Antolovic in Buro de Vries van Omrop Fryslân aan het woord over de blokkade van het anti-Zwart Pietprotest op weg naar Dokkum, waar de nationale intocht van Sinterklaas was, en de angst van mensen om zich uit te spreken tegen Zwarte Piet.

We komen van racisme af door middel van educatie. De inhoud van het onderwijs moet gedekoloniseerd worden. En daarnaast kunnen we in het onderwijs iets doen aan interculturele vaardigheden: hoe gaan we met elkaar om.

Gloria Wekker, Surinaams-Nederlands antropoloog (1950-)

Tumba

Eewal 56

8911 GT Leeuwarden

T 058 215 77 71

E info@tumba.nl

I tumba.nl

Discriminatieklachten

T 06 16 68 82 79

of via de website